

De duidelijkste logica is soms de logica van het feit.

Ik wil trachten de beweging der „jongeren“ begrijpelijk te maken uit haar oorsprong, of liever uit het feit, dat ze in zeker opzicht niet oorspronkelijk is, maar slechts is de toepassing en consequentie van de verandering, die naar Gods voorzienig beleid allerwege, het eerst en het meest op het gebied van het algemeene menschenleven, zich heeft voltrokken.

Eerst dan wanneer we de beweging zooveel mogelijk historisch hebben verklaard, zal de weg zijn gebaad om haar naar den maatstaf van Gods geopenbaarden wil te beoordeelen.

Zie dus eerst met wijd geopende oogen den veranderden tijd.

Het is iets heel ernstigs, wat de tijd tot ons roept, want de tijden zijn van God, en God wentelt de tijden naar de groote voleinding, waarop de ziele-aandacht van zijn volk zich spannen moet.

Het bevel is altijd actueel: „Blaas de bazum te Sion, en roept luide op den berg mijner heilichheid; laat alle inwoners des lands beroerd zijn; want de dag des Heeren komt, want hij is nabij.“ (Joël 2:1).

Mogen wij uit ons openingswoord citeeren?

Het is voor onze actie werkelijk fundamenteel wat wij zeiden, n.l. „dat wij door geleidelijke overgangen en catastrofale gebeurtenissen gekomen zijn in een veelszins andere wereld, in een wereld, waarin uit den chaos der verscheurde menscheit de volkerenbond ontkeimt; waarin enerzijds radicaler dan ooit met de oude moraal wordt gebroken, en anderzijds een golf van nieuwe religie en modern bijgeloof de zielen overstroomt; waarin het proletariaat aan kerk en maatschappij den dag der vergelding aankondigt; waarin genotzucht en ascetisme den levensstroom veranderen; waarin op ieder gebied de emancipatie van den arbeider, de vrouw, het kind, zich voltrekt.“

De heele wereld is in revolutie tot in haar binnenste kringen, tot in haar diepste grondslagen, tot aan haar uiterste grenzen.

En in de kerk wordt de golfslag der revolutie gevoeld, ten deele heeft zij ook daar de gedaante des levens veranderd.

B. W.

UIT DE SCHRIFT.

Eigenzinnigheid.

Doch waarbij zal ik dit geslacht vergelijken? Het is gelijk aan de kinderkens, die op de markten zitten, en hun gezellen toeroepen, en zeggen: Wij hebben u op de fluit gespeeld, en gij hebt niet gedanst; wij hebben u klaagliederen gezongen, en gij hebt niet geweend. Matth. 11: 16, 17.

Waarbij zal ik dit geslacht vergelijken?

Zoo mag de Heiland wel vragen, want het is een lastig, een boos, een ontevreden geslacht, waarmee Hij te doen heeft. Het ontvangt tijdens Zijn omwandeling zegen op zegen. Johannes is gekomen, en vanuit Juda's woestijn is een machtige ontroering onder het volk uitgegaan. Jezus zelf is gekomen, en... „de blinden worden ziende, en de kreupelen wandelen; de melancholischen worden gereinigd, en de dooven hooren; de dooden worden opgewekt, en den armen wordt het Evangelie verkondigd“, en... nog is Israël niet tevreden. Nog gelooft het niet. Nog buigt het zich niet voor den Christus, en ja... waarbij zal ik dit geslacht vergelijken?

Jezus geeft zelf het antwoord.

Hij grijpt om zich in het volle leven.

Hij ziet de kinderen spelen op de stadsmarkt, en... Zijn gelijkenis is gereed. Het beeld is in enkele sobere, schoone trekken geteekend. Die kinderen zijn het er niet over eens wat zij spelen zullen, en er openbaren zich twee groepen, waarvan de eene niet naar de andere luisteren wil. En hoort die laatste klagen. „Wij, zoo roepen ze hem metgezellen toe, hebben op de fluit gespeeld om brulloftje te spelen, maar gij hebt niet gedanst. Wij, zoo klagen ze verder, hebben u klaagliederen gezongen, om een begrafenis voor te stellen, doch gij hebt niet geweend, en gij hebt dus geweigerd aan ons spel mee te doen en... het is mislukt.“

Waarbij vergelijkt Jezus nu Israël?

Veelal stelt men het zoo voor, dat de Heiland met de onwillige kinderen, dus met de groep, de gezellen, die toegesproken worden. Zijn geslacht bedoelt, maar dat strijdt met vs. 16. Daar zegt Christus nadrukkelijk: „Het, n.l. dit geslacht, is gelijk aan de kinderkens, die... hun gezellen toeroepen“, en Hij vergelijkt dus Zijn volk met de sprekende kinderen, die hier klagen, dat de anderen niet met hen willen meespelen.

Is dan het beeld zuiver?

Ja, want die groep, die klaagt en verwijt, is een groep, die over de andere de baas wil spelen; zij wil het kinderspel beheerschen; zij wil op de markt den toon aangeven; zij eischt, dat de andere zich naar haar eischen zal voegen, en als het haar belijft op de fluit te spelen, moet de overige dansen, en als het haar goedgevindt klaagliederen aan te heffen, zal de rest weenen; zij wil en zal zeggen hoe het zijn moet.

En... daardoor mislukt het spel.

Door die heerschezucht en eigenzinnigheid wordt de vrede verstoord.

De andere kinderen laten zich niet door een groep regeeren, en wanneer nu door dat kinder-imperialisme er van spelen niets komt, zoeken zij, wier haan koning moest kraaien, de schuld niet bij zichzelf of in hun zucht om de eersten te wezen of in hun hoogmoed, maar bij de anderen, die van hun commando en nukken niet gediend waren.

Wat ziet Jezus toch scherp!

Wat heeft Hij het gewone, dagelijksche leven met klaren, juist blik beschouwd, want zoo zijn kinderen. Grillig in hun eischen, en als ze hun zin niet kunnen krijgen, ontevreden en klagend; en... zoo zijn ook vaak groote menschen, en zoo was het geslacht in Jezus' dagen.

Aan die kinderen is Israël gelijk.

Zij wilden den toon aangeven, en zij wilden zegen, hoe de openbaring Gods zijn moest, en... ach, toen deugde Johannes niet, want hij was te scherp en te somber en te ascetisch en te zwaar, en hij had den duivel, maar... toen deugde ook Jezus niet. Hij is geen Messias naar hun hart. Hij koestert geen patriotische idealen. Hij houdt zich niet aan de wettische voorschriften. Hij eet en drinkt met tollenaars en zondaren. Hij is te licht en te vrij en te ruim, en... eigenlijk een vraat en wijnzuiper.

Arm Israël!

O, het volk gevoelt zich tegenover Johannes en Jezus zoo vrij. Het is hun schuld niet dat zij dien Dooper en dien Man van Nazareth niet kunnen aanvaarden, want zoo is hun ideaal niet, maar... zij vergeten, dat niet zij den weg hebben te bepalen, doch God zegt hoe het wezen moet. Johannes en Christus komen niet, zooals zij droomden en begeeren en prediken, maar zooals 's Heeren verlossingsraad dit eischt, en... o eigenzinnige kinderen, klaagt niet over de anderen, maar over uzelf.

Dit geslacht der heerschezuchtige kinderen is nog niet uitgestorven.

Het leeft nog onder ons en in ons hart, want wij willen uit onszelf ook bepalen hoe de openbaring Gods tot ons zal komen, en wij willen den toon aangeven. De leiding van het spel moet bij ons berusten, en wij meten ons leven en het leven om ons heen naar eigen maatstaf.

En zoo ontstaat er strijd.

Zoo komt er botsing.

Zoo wordt het eene conflict na het andere geboren, want God gaat met Zijn Woord tegen onze begeerten en overleggingen en wenschen in, en niet Hij heeft zich te schikken naar ons, maar wij naar Hem. En ach, dat willen we niet. Wij moeten zelf onzen weg bepalen, en... nu mislukt ons alles, en ja, in plaats van de schuld bij ons zelf te zoeken, en ons voor God te verootmoedigen, klagen wij den Heere aan, en noemen Zijn wegen niet recht. Johannes deugt niet en Jezus deugt niet.

Het een noch het ander kan ons behagen, en ons hart oefent critiek op Zijn Woord en gebod, omdat wij onder dat Woord ons niet willen buigen.

Behoort gij ook tot dit geslacht?

Moet de Heiland ook u met die eigenzinnige kinderen vergelijken?

Zoo ja, bid dan veel om de genade en kracht des Heiligen Geestes, opdat gij uw eischen laat varren en Gode het zeggenschap laat, want Hij vraagt onvoorwaardelijke gehoorzaamheid.

Niet wij beslissen, maar Hij zegt, hoe het zijn moet.

Hij alleen heeft in heel ons leven den toon aan te geven, en vrede kent slechts hij, die in ootmoed die leiding Gods aanvaardt, en eigen begeerten en wil laat varren.

De wijsheid wordt gerechtvaardigd van hare kinderen.

K. D.

KERKELIJK LEVEN.

IN MEMORIAM.

Dr. A. KUYPER.

In Jezus ontslapen!

Deze woorden, de titel van een zijner werken, zijn thans aan onzen Kuyper bewaarheid.

Wij kunnen onzen God niet innig genoeg danken dat Hij voor Zijn grijzen knecht zulk een heerlijk sterfbed heeft gespreid.

Een sterfbed, waar de geloofsrust zoo lieflijk aandeeld.

Een sterfbed, dat in een sfeer van vrede was gezet.

Een sterfbed, dat menigeen, die Kuyper fel heeft bestreden, zal nopen om zijn oordeel over zijn leven te herzien.

Een sterfbed, dat onderscheidene Kuyper-vijanden zal doen zuchten: mijn uiterste zij gelijk het zijne.

Daar voer een schok door ons Gereformeerde volk, toen de tijding werd vernomen: Kuyper is niet meer.

Zeker, wanneer hij ons twintig of tien jaar vroeger ware ontruikt, zou die schok geweldiger zijn geweest.

De Heere heeft in Zijn oneindige wijsheid en goed-

heid ons met Vaderlijke zorg op dit heengaan voorbereid.

Zou er vroeger door dit verscheiden een toestand van verwarring zijn geschapen, nu is dat gelukkig niet het geval.

Maar toch, de schok bleef niet uit.

Er trokken banden tusschen Kuyper en hen, die uit de reformatie leven.

En die banden worden niet verbroken zonder wee.

De niet-geestverwante pers pulst zich uit in woorden van waardeering. Zij erkent grif en gul zijn grootheid en genialiteit. Zij spreekt zich over het algemeene aan die schampere opmerkingen, die zij eertijds doorgaans over hem maakte, wanneer zij zijn bijzondere beteekenis niet kon loochenen. Zij uit zich thans veelszins op een wijze, dat de wensch bij u boven komt: Kuyper moest dat nog eens kunnen hooren.

Maar bij ons Gereformeerde volk overheerscht de gedachte aan de grootheid, welke de Schepper der menschenkinderen Kuyper had geleerd, niet.

Dit leeft in de harten: wij hadden hem zoo lief. Bij de geopende groeve zal dit openbaar worden als nooit te voren.

De vrijzinnige pers poogt in deze dagen het Kuyper-raadsel op te lossen. Men zoekt naar het geheim zijner kracht. Maar men vindt het bij dezen Simson niet.

Het geheim van zijn kracht school volgens ons in zijn diepe, geloovige mystiek.

Zijn geniale denkracht maakte hem tot een baanbreker op velerlei gebied, zijn stalen logica dwong velen om zich aan hem gewonnen te geven, zijn magistrale welsprekendheid sleepte de schare mee, zijn ijzeren wilskracht deed stand houden, waar men anders licht de aftocht had geblazen, zijn inzicht in de volksziel deed hem steeds de juiste psychologische momenten vinden, zijn organisatorische talenten en systematische geest smolt de belijders der aloude Calvinistische beginselen tot een machtig leger saam.

Toch had hij dit niet kunnen bersiken, indien er geen sterke mystieke relatie bestaan had tusschen hem en het volk, dat de Gereformeerde belijdenis liefhad.

En die mystieke relatie heeft hij niet verzwegen, maar openlijk uitgesproken.

Kuyper was een mystieke figuur, die met Augustinus, Thomas à Kempis, Pascal op één lijn kan worden gesteld.

Misschien breken er tijden aan, dat zijn theologisch-wetenschappelijke werken hoofdzakelijk door godgeleerden van professie zullen worden geraadpleegd, dat zijn staatkundige geschriften slechts door een beperkten kring van mannen zal worden nageslagen, maar zijn meditaties zullen onder het Gereformeerde volk een blijvende bron van ziels-genot zijn vele eeuwen lang.

Door die mystiek had hij het vertrouwen der groote massa van hen, die aan de Gereformeerde waarheid waren verkleefd.

Daarom kon hij reformator worden.

En zoo heeft God hem tot groote dingen willen gebruiken.

Het heeft ons steeds zoo gesmart, dat sommigen zijner leerlingen zich van hem afkeerden.

Natuurlijk waren ook wij niet blind voor zijn gebreken. Door studie kwamen ook wij wel eens tot andere resultaten. Maar dit betrof toch steeds detailpunten. In de groote lijnen konden wij niet anders, dan immer zijn partij kiezen. En boven dat alles — de mystieke band bleef.

Zullen wij zijn werk in de kracht Gods werkelijk voortzetten, dan is het niet genoeg, dat wij problemen trachten op te lossen, dat wij de werkelijkheid van heden moedig in het oog zien, maar dan moeten wij ons gedragen voelen door heiligen, mystieken grond.

Dan moeten wij in gemeenschap aan het Woord tot steeds intiemer gemeenschap komen met den levenden Christus.

Aan het hoofdeinde van het sterfbed van dezen man Gods hing, naar een beschrijving in „De Standaard“, een schilderij: Christus aan het kruis. En toen hij niet meer spreken kon, wees de zwakke hand daarheen.

Werpe het Kruis van Christus zijn schaduw op ons leven en straks ook op ons sterven.

Aan de familie van onzen grooten Reformator biedt „De Reformatie“ haar betuiging van oprechte deelneming. Wij herhalen: wij hadden hem zoo lief. En daarom is er droefheid in ons hart.

Maar toch komt aanstonds weer de dankbaarheid boven.

Dankbaarheid, voor wat de Koning der kerk ons in hem deed genieten.

Dankbaarheid, dat de geharnaste en onvermoeide strijder thans triumfator is geworden. Maar triumfator in Hem, die ons heeft liefgehad.

Zijn werken blijven op aarde. Wat hij, door Christus geroepen, verrichtte, is nooit ongedaan te maken. Het zal nawerken, zolang de Gereformeerde waarheid op onze erve zal worden beleden. En de Heere geve, dat dit geschiedt tot den jongsten dag.

Maar zijn werken zijn hem ook gevolgd.

Gevolgd naar den hemel.

Om daar uit genade vrucht te dragen.

O, die ontmoeting tusschen Kuyper en zijn Heiland hierboven!

Bes
Ind
Gov
En
bewog
hum r

Vóó
ring
begins
Wij
blad
van
Kerk

Wa
weten

De
nog o
allere

— w
een s
Van
zij ni
doel t

Ten
men:
vloed

Ned.
Gods

met d
dom, t
dagen

leven,
Nab

niet ge
slag is
gronds

van G
dende

Christ
Met

uiterst
Men

ring G
hoe bl
komt

Het
de Sc
opzet

Men
wikke
waard

willen
hechte

juist l
wikkel
voor c

Men
Ethisc
nen be

oort be
Dan

ethisch
Een

genoeg
Het

om in
zij op

op het
de Ne

sten t
Gerefo

aanslu
de ver

zou zij
gemakl

zij zich
Als E

Dr. Be
Daar

het ver
sympat

Zijn
was zw

dienst
lijkheid

maar l
Zoo be

Hier
telijks.
Zoo

een Th
worden

Trou

gemeen

staat, h

richting

Voor

niet ge

Zoo

naam g

den ge

soonlij

Dat

denkbo

Beschrijven laat die zich niet.

Indenken ook niet.

Gevoelen eenigszins.

En in dat gevoel kunnen wij niet anders dan bewegen zingen: Lieve Heiland, Gij toch, Gij zijt hun roem, de kracht van hunne kracht.

HEPP.

De Ethischen en de Kerk.

Vóór eenige weken werd te Utrecht de vergadering gehouden tot versterking van het ethisch beginsel.

Wij hebben gewacht deze vergadering in ons blad te bespreken in de hoop, dat het referaat van Dr. J. F. Beerens over „De Ethischen en de Kerk” spoedig in druk zou verschijnen.

Waar dit nog niet is gebeurd, voorzover wij weten, willen we niet langer uitstellen.

De vergadering had met het oog op de statuten nog eenige formele kwesties af te doen. Zij had allereerst te handelen over den grondslag. Of liever — want daartusschen maakt men tegenwoordig een scherp onderscheid — over de doelstelling. Van eenige formuleering van den grondslag was zij niet gediend. Zij vergenoegde er zich mee het doel te omschrijven.

Ten slotte werd het volgende artikel aangenomen: „De vereeniging tot versterking van den invloed van het ethisch beginsel, inzonderheid in de Ned. Herv. Kerk, heeft ten doel, uitgaande van Gods openbaring in Christus en rekening houdende met de historische ontwikkeling van het christendom, te onderzoeken en te bevorderen wat in onze dagen uit dit beginsel voortvloeit voor persoonlijk leven, kerk en maatschappij.”

Natuurlijk kon men de kwestie van den grondslag niet geheel vermijden. Een doelstelling zonder grondslag is iets illusoirs. Men vindt hier dan ook den grondslag aangegeven in de woorden: „uitgaande van Gods openbaring in Christus en rekening houdende met de historische ontwikkeling van het Christendom.”

Met Gereformeerd oog bezien is deze formule uiterst vaag.

Men kiest zijn uitgangspunt in de openbaring Gods in Christus. Uitmend! Wij ook! Maar... hoe bleef die openbaring voor ons bewaard? Hoe komt die tot ons? Waar heb ik die?

Het trekt dadelijk de aandacht, dat hier over de Schrift wordt gezegd. Vanzelf schuilt hier opzet achter.

Men wil rekening houden met de historische ontwikkeling van het Christendom. Alweer prijsenswaard! Maar behalve de meest radicale richtingen willen dat allen, die nog aan den christelijken naam hechten. Ook de modernen. De laatste beschouwen juist hun opvatting als de rijpste vrucht dier ontwikkeling. Het komt er ook hier op aan, wat men voor ontwikkeling aanziet en wat niet.

Men moet als Gereformeerde een poosje in het Ethische gedachteklimaat hebben verloefd om te kunnen begrijpen, hoe men in zulk een formuleering ooit bevrediging kan vinden.

Dan voelt men pas de tegenstelling tusschen ethisch en gereformeerd.

Een Gereformeerde kan daarmee eenvoudig geen genoegen nemen.

Het oort de vergadering, dat zij geen poging deed om in troebel water te vissen. Dien schijn zou zij op zich hebben geladen, indien zij was ingegaan op het voorstel om de woorden „inzonderheid in de Ned. Herv. Kerk” te laten vervallen. Den laatste tijd toch zijn er van de zijde der zgn. „Jong-Gereformeerden” stemmen opgegaan om nauwere aansluiting bij de Ethischen te zoeken. Wanneer de vergadering genoemde clause had geschrapt, zou zij daardoor die toenadering zeer hebben vergemakkelijkt. Maar het getuigt van karakter, dat zij zich daartoe niet leende.

Als hoofdschotel werd opgediend het referaat van Dr. Beerens over „De Ethischen en de Kerk.”

Daarin komen momenten voor — wij gaan af op het verslag in de N. Rot. Cl. — welke ons zeer sympathiek zijn.

Zijn karakterisering van het ethisch beginsel was zwak. „Ethisch is men wanneer men den godsdienst beschouwt als iets dat de geheele persoonlijkheid raakt, niet in de eerste plaats het verstand, maar het hart, het centrum der persoonlijkheid.” Zoo betoogde hij.

Hierin nu schuilt op zichzelf niets specifiek christelijks.

Zóó zou ook een Mohammedaan, een Buddhist, een Theosoof tot de Ethischen gerekend kunnen worden.

Trouwens, de term „ethisch” heeft zulk een algemeene strekking, dat men er over verwonderd staat, hoe men hem ooit kan gebruiken om er een richting binnen het christendom door aan te duiden. Voor de Ethischen zelf schuilt in hun naam een niet geringe te achten gevaar.

Zoo licht kunnen zij onder suggestie van dien naam gaan meenen, dat zij de eenigen zijn, die den godsdienst beschouwen als de geheele persoonlijkheid rakende. Dat zij de Ethischen zijn.

Dat gevaar van exclusivisme is volstrekt niet denkbeeldig.

Zelfs een breeddenkend man als Dr. Beerens ontkomt er niet aan, indien althans het verslag zijn gevoelen juist weergeeft.

Hij moet n.l. te Utrecht hebben gezegd: „De Ethischen leggen den nadruk op het zedelijk karakter der waarheid in tegenstelling met confessionelen en gereformeerden, die het intellectuele karakter op den voorgrond brengen, al ontkennen zij natuurlijk dat zedelijk karakter niet.”

Nemen we hier nu „waarheid” in dien uitgebreiden zin, waarin de Ethische het gewoonlijk bedoelt, vatten wij voor een oogenblik „waarheid” op als van ongeveer gelijke beteekenis met religie, dan wordt hier den Gereformeerde iets in de gedachten geschoven, wat er op zichzelf niet in gevonden wordt.

Voor den Gereformeerde draagt de godsdienst niet boven alles een intellectueel karakter.

Ook volgens hem is de zetel der religie te zoeken in het „ik”, in het centrum der persoonlijkheid.

Hij kan er zich niet mee vereenigen, dat de Ethische hem zoo gaarne het merk „intellectualistisch” op den rug wil branden.

Het is zaak, dat Ethischen en Gereformeerden elkander beter trachten te verstaan.

Dan zal elk Gereformeerde zich wel tienmaal bedenken, eer hij den Ethische van oneerlijkheid, bedrog of kwade trouw verdenkt. Dat is zeker wel het laatste, dat men bij een tegenstander mag onderstellen.

Maar dan zal ook elk Ethische zijn kwalificatie van intellectualist, wanneer hij over den Gereformeerde als zodanig spreekt, moeten inhouden.

Doch ook al leert men elkander beter verstaan, zoo worden Gereformeerden en Ethischen het toch nooit met elkaar eens.

Op een synthese, op een fusie van beiden valt nimmer te hopen.

Het blijft thans even waar als vroeger: tusschen beiden ligt de Schrift.

Eigenaardig komt dat weer uit in het referaat van Dr. Beerens.

„Wie zijn de Ethischen?” zoo vraagt hij. En daarop geeft hij ten antwoord: Niet de menschen, die het zoo nauw met de waarheid niet nemen, zich tevreden stellen met een „afgezakie theologie”, in de algemeene verzoening gelooven, de heiligmaking op den voorgrond plaatsen, „Heer” zeggen, nieuwe gezangen zingen, vrij met de kerkelijke liturgie omspringen of aan „critiek” doen. Er zijn predikanten en gemeenteleden, die al deze kenmerken vertoonen en niet ethisch zijn, zooals omgekeerd er menschen zijn, die geregeld de wet laten voorlezen, enkel psalmen zingen, „Heere” zeggen, beweren dat zij niet aan critiek doen en toch ethisch zijn.”

Dat laatste is typeerend.

Zulke Ethischen, zegt de referent, beweren, dat zij niet aan critiek doen.

Let wel: beweren.

Daarin ligt opgesloten: inderdaad doen zij er wel aan.

Dit is en blijft dan ook een der hoofdenmerken van de Ethische Richting, dat zij de wedergeboren persoonlijkheid plaats boven de Schrift. De wedergeborene heeft zelf zijn houding tegenover de Schrift te bepalen. En nu kan hij zich veel of weinig met Schriftcritiek inlaten, hij blijft daarin toch vrij.

Als men nu openhartig tegenover elkander gaat staan, zal men moeten erkennen, dat op dit punt tusschen ethisch en gereformeerd nooit verzoening mogelijk is.

En hierin heeft men maar niet met een vraagstuk van ondergeschikt belang te doen.

Maar met een levenskwestie.

Er staat een gansche levensbeschouwing mee in verband.

Doch er is nog iets.

Aan het: tusschen ethisch en gereformeerd ligt de Schrift, moest toegevoegd worden: tusschen beide ligt ook de kerk.

Het kerkelijk besef scheen bij de Ethischen hoe langer zoomeer uit te sijten.

Er werden soms uitspraken vernomen, waaruit men zou opmaken, dat bij de Ethischen alle kerkelijke liefde gestorven was.

Het uitgangspunt van de Ethische richting is subjektivistisch.

En de konsekwentie van het subjektivisme is het individualisme.

Die konsekwentie werd door velen getrokken.

Dit doet Dr. Beerens echter niet.

Zeg, dat hij inkonsekvent is.

Goed.

Maar het is dan toch een gelukkige inkonsekventie.

Hij keurt het ten strengste af, dat vele Ethischen met minachting neerzien op al het „kerkelijke.” Terecht merkt hij op, dat het persoonlijk leven nu eenmaal de gemeenschap niet kan ontberen. Daarom eischt hij liefde voor de kerk. Die kerk is voor hem de onzichtbare kerk, „de heilige vergadering van Christus’ geloovigen.” Maar tevens acht hij het noodzakelijk, dat die kerk een vorm heeft. Die vorm is gebrekkig, maar toch onontbeerlijk. Zulk een kerk mag geen fundamenteelstrijdige leeringen toelaten, op straffe zijn eigen graf te graven. Zij mag geen belijdenis-kerk, maar

moet een belijdende kerk zijn, maar de belijdenis der leden dient toch te worden vastgelegd.

Hierbij liet hij in menige passage uitschijnen, dat het gereformeerde kerkbegrip het zijne niet is.

Toch nemen wij van zijn uitspraken over de kerk met ingenomenheid nota.

Maakt zijn idee onder de Ethischen algemeenen opgang, er zou veel gewonnen zijn.

Gewonnen met name voor ons volksleven.

Want de toenemende onkerkelijkheid is, op zichzelf genomen, reeds een onrustbarend verschijnsel.

Het zou ons verblijden, indien ook de Ethischen daartegen een dam zochten op te werpen.

Tot op heden vonkte hun houding in deze niet van geestdrift.

In de rede van Dr. Beerens beluisteren we echter een toon, die aangenaam aandoet.

Moge zij een kentering onder zijn geestverwanten inluiden.

HEPP.

UIT HET POLITIEKE EN SOCIALE LEVEN.

Ontleding en Omschrijving der Economie.

In de meestal gebezigde omschrijving der economie als leer van de verzorging van den mensch met stoffelijke goederen komen twee dingen terecht tot uiting, n.l. dat het in de economie gaat om stoffelijke goederen en dat het gaat — zij het, zooals nader bliken zal, onder meer — om verzorging van den mensch er mede. Dat geeft reeds aanleiding om, gedachtig aan het standpunt, door Christus ten aanzien der stoffelijke nooden van den mensch ingenomen, de vraag te overwegen, of de Christen zich met de economie mag bezig houden. Die vraag is dan ook van groot gewicht, als men in zijn definitie van de economie niet zoover gaat als degenen, die haar omschrijven als leer van den rijkdom, deze wetenschap stempelende tot iets, dat onder een strenge veroordeeling valt van den Christus, die aan het streven naar rijkdom als gevolg, althans als sterk dreigend gevaar, verboden acht het vallen in de verzoeking en den strik. Ook al is de economie geen leer van den rijkdom, maar is slechts de verzorging van den mensch met stoffelijke goederen een integreerend deel van de economie, dan nog is dat genoeg om den Christen te noodzaken, bij gemotiveerde keuze het standpunt te bepalen, dat hij in verband met Christus’ uitspraken over ’s menschen stoffelijke nooden tegenover de economie zal innemen. Klare spraak is hier noodzakelijk.

Bezie ik de zaak goed, dan zijn de goederen, die voor den mensch van beteekenis zijn, drieërlei. In de eerste en voornaamste plaats zijn er de goederen, die ik als de geestelijke goederen in den meest absoluten zin of wel — als ik hier de trilogie ziel, geest en lichaam mag toepassen — als de zielegoederen zou willen aanduiden. Die zielegoederen worden beheerscht door, zijn gelegen in, de gesteldheid van het meest innerlijke van den mensch, in de verhouding van de ziel tot God. Vrede met God is het hoogste goed, dat genoten kan worden, het is ook een goed, dat door niemand of niets kan ontnomen worden. Wordt dat goed eenmaal genoten, dan ontnemt ook God, de eeuwige getrouwe, het niet meer, omdat het gegrond en vastgelegd is in het nieuwe verbond, dat God met Zijn volk gemaakt heeft, in de zoenverdiensde van Jezus Christus. Het is onafhankelijk van wat het leven verder biedt, beheerscht dit andere zelfs geheel. Naast dit hoogste goed gaapt niet een kloof, aan welker andere zijde het stoffelijk goed ligt. Er is in steen van een niet te overbruggen kloof een relatie tusschen die beide en zelfs is er een tusschenschakel, een overgangsvorm. Deze is te vinden in wat we, ter onderscheiding enerzijds van de zielegoederen, anderzijds van de stoffelijke goederen, geestelijke goederen kunnen noemen. Als ik enkele voorbeelden van die geestelijke goederen mag noemen, van die „hoogste” goederen, tot welker verdediging en beveiliging Europa zoo vaak is opgeroepen, dan wijs ik op recht, vrijheid, beschaving, een taak in het leven, huiselijk geluk. Recht, zeker het hoogste geestelijke goed, nauw verband houdend met, zelfs inherend aan de zielegoederen, het eenige wat ten slotte den mensch bevredigt. Vrijheid, mits in het recht geworteld en niet in bandeloosheid ontwaard, beantwoordend aan een onweerstaanbaren drang van het menschenhart. Beschaving, met haar schoonheid van vorm strevend naar overeenstemming met de schoonheid van Gods werk en van Zijn wijze van doen. Een taak in het leven, waarnaar een zekere roep in en begeerte van het menschenhart uitgaat, beantwoordend een roep, die van God en van de samenleving tot den mensch uitgaat. Huiselijk geluk, het tegenbeeld in meer eenzijdig menschelijken zin, als ik dat zoo zeggen mag, van het zielegoed, den vrede met God, en door de stoffelijke elementen, die het bij zijn opbouw zeker niet geheel missen kan, min of meer den overgang vormend tot de stoffelijke goederen, waarmede het geenszins vereenzelvd mag worden. Wat betreft deze stoffelijke goederen, die ik in de laatste en laagste plaats noem, behoeft ik geen voorbeelden te geven, wij ieder ze ziet en kent, maar... overschat. Wel men ik, in verband met ten deze heerschende misvattingen, in verband ook met de wel verkondigde, m.i. door